

ת"פ 3887/05 - פרקליטות מחוז תל אביב מיסוי וכלכלה, פרקליטות מחוז תל אביב אזרחי נגד רוני שוורץ

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 3887-05 פרקליטות מחוז תל אביב מיסוי וכלכלה ואח' נ' שוורץ ואח'

לפני כבוד השופטת ענת יהב

המאשימה:

1. פרקליטות מחוז תל אביב מיסוי וכלכלה
2. פרקליטות מחוז תל אביב אזרחי

נגד

הנאשם:

1. רוני שוורץ

החלטה

בפניי בבקשה לעיכוב ביצוע פסק דין הגוזר על הנאשם מאסר חלף קנס בעקבות קנס תלוי ועומד בסך של 150,000 ₪.

עובדות המקרה:

התיק שלפנינו משקף פרשה שעל פניו נראה כי היו בה תקלות, בטיפול שביצעה הרשות. בשנת 2007 העותר הורשע בבית משפט זה בגין עבירות מרמה חמורות ונגזרו עליו:

עמוד 1

1.72 חודשי מאסר, מתוכם 60 חודשים מאסר בפועל והשאר על תנאי.

2. קנס בסך של 30,000 ₪ או 4 חודשי מאסר במצטבר לעונש הנ"ל.

3. פיצוי לקורבנות בסך 150,000 ₪.

הוגש ערעור על גזר דין זה. ביום 15.07.2008 הערעור נדחה על ידי בית המשפט המחוזי ונגזרו על הנאשם העונשים הבאים:

1. 80 חודשי מאסר, מתוכם 68 חודשים מאסר בפועל והשאר על תנאי.

2. קנס בסך של 150,000 ₪ או 15 חודשי מאסר במצטבר לעונש הנ"ל.

3. פיצוי לקורבנות בסך 652,000 ₪.

הנאשם החל בריצוי העונש, אך לא לפני שהועברו חוות דעת אשר חיוו את דעתן, כי ניתן יהיה לשמור על בריאות גופו במהלך ריצוי העונש ובתנאים מסוימים (אלו יפורטו בהמשך), זאת התבקש בהינתן מצב בריאותו של הנאשם אשר היה נכה בגפיו התחתונות ולא ניתן היה לידע אם הוא כשיר לביצוע מאסר מאחורי סורג ובריח.

אז, התביעה טענה בתוקף, כי גם אם יתברר שקיימות הסתייגויות או תנאים בדמות טיפולים שעליו לקבל במהלך שהותו במאסר, הרי שעל השב"ס להעניק טיפול כזה, על פי חוות הדעת ובדרכים שבאמתחתו ועל כן אין מניעה להטיל עליו מאסר בפועל, ולאחר בחינה של מצבו, חוות הדעת והטיפולים שיכול היה לקבל בעת מאסרו, נגזר עליו מאסר בפועל כפי שצוין לעיל.

במהלך המאסר, אותו ריצה הנאשם בעקבות אותן חוות דעת רפואיות, האחרון העלה טענות רבות לפיהן שב"ס אינו מספק לו את הטיפול הראוי כפי שהתחייב וכי מצבו הרפואי הורע, כאשר בטענותיו קושר המבקש בין העדר הטיפול הנאות בו לבין ההרעה.

הנאשם שוחרר ממאסר ביום 26.01.2013 וקיבל הפטר מכל חובותיו ביום 26.10.2016, למעט הקנס שהוטל עליו ביום 15.07.2008, כשכיום הקנס צבר ריביות ועומד על סך של 442,289 ₪ והוא זה אשר בגינו הוטל מאסר חלף קנס.

אוסף ואומר כי כיום הנאשם משותק בגופו מהצוואר ומטה ולפיכך הגיש את הבקשה שבפניי וכפי שפורט להלן.

טענות הצדדים:

סנגורו של הנאשם טען בפניי, כי הבקשה הזו מוגשת עקב מצבו הרפואי החמור של הנאשם ולהוכחת טענתו זו ולהרעה במצבו הציג הסנגור בפניי מספר מסמכים המחזקים את טענתו זו כשהוא סוקר את מצבו החל מהתקופה עובר לריצוי מאסרו ועד עתה:

חוות דעת רפואית מיום 01.08.2007, ניתנה על ידי דוקטור רבינוביץ ומסומנת **עי' 1** - הוגשה לבקשת השופט קודם מתן גזר הדין, בה נכתב, כי ניתן לאסור את הנאשם, אולם, יש לספק לו טיפולים שונים אשר יבוצעו במרפאות חוץ, עוד הוסיפה הרופאה, כי מדובר בטיפולים מתמשכים ובמידה ויאסר, הנאשם לא יוכל לקבלם.

חוות דעת רפואית מיום 18.09.2007, ניתנה על ידי דוקטור לנגר ומסומנת **עי' 2** - נקבע כי ניתן לצמצם את כמות

הטיפולים אך יש לבצעם באופן עקבי ולא להפסיקם בזמן המאסר.

חוות דעת רפואית נוספת שניתנה על ידי דוקטור רבינוביץ **ביום 20.9.2007**, מסומנת **עי'3**, לפיה תוקנה חוות הדעת בעי'1 ונקבע כי הטיפולים הפיזיותרפיים יכולים להינתן במסגרת אשפוז במר"ש. **מזכר** שנכתב על ידי הפיזיותרפיסטית מורי רמז **בתאריך 25.08.08**, מסומן **עי'4** - בה מתריעה הפיזיותרפיסטית כי התנאים בחדר הפיזיותרפיה של שב"ס אינם מאפשרים טיפול נאות בנאשם.

החלטת בית משפט זה מפי כבוד השופט נחמן, בה נקבע כי "**אין ספק כי על רשויות הכלא לתת את מלוא תשומת הלב לבעיותיו של שוורץ, להבטיח כי הוא יקבל טיפול המשמר את מצבו ומונע קיצור תוחלת חייו. אם יסברו הגורמים הרלוונטיים בשב"ס כי המשימה מעבר ליכולותיהם, יוכלו להפעיל את סמכותם לפי הוראות סעיף 16 לפקודת שירות בתי הסוהר (נוסח חדש) תשל"ב - 1971, המאפשר העברת אסיר לבית חולים ממשלתי**".

עוד, הוגשה בפני **החלטת בית המשפט המחוזי** המסומנת **עי'6** בה קבעה כבוד השופטת מרוז ביום **26.01.11**, כי שב"ס יתור אחר פתרון הולם לנאשם, קביעה זו הגיעה בעקבות טענת המטפלים במרכז הרפואי שיב"א, כי על העותר להיות מלווה במלווה צמוד לצורך פעולות שונות המהוות חלק מן הטיפול. ניתנה לנאשם האפשרות כי בני משפחתו יגיעו לכלא וייקחו אותו לטיפולים אלו אך לטענתו אין בידיהם היכולת לבצע משימה זו.

בנוסף, טען בפני הסנגור כי הוגשה בקשת חנינה לנשיא המדינה ועדיין לא התקבלה תשובה בגינה.

לאור הדברים הללו ביקש הנאשם כי בית משפט זה יפעיל את הסמכות המוקנית לו בסעיף **87(א) לחוק העונשין תשל"ז-1977** ולעכב ביצוע מאסרו של המבקש בשל אי תשלום קנס שהוטל עליו, וזאת עד למועד שבו יתקיימו הבאים:

א. מצבו הרפואי של המבקש יהא כזה שכליאתו במתקני שב"ס לא תסכן את חייו באופן ממשי.

ב. תתקבל החלטתו של כבוד נשיא המדינה בבקשת החנינה.

ג. תתקבל החלטתו של כבוד ראש רשות הגבייה והאכיפה בנוגע להשגתו של המבקש על החלטת מנהל המרכז לגביית קנסות לדחות בקשתו לפריסת חובו, כפי שהוגשה ביום 06.09.2019.

מנגד, **נציג המשיבה** טען כי קיים גזר דין בהליך פלילי אשר איננו מתקיים מעל 10 שנים. טענתו הינה שעמידה על פסק הדין יעביר מסר נכון, לא רק למבקש בעניינו, אלא לכלל המבקשים, שעל כולם לשלם קנסות אלו. עוד הוסיף כי הנאשם לא ניסה לפרוס את התשלומים או לבצע כל פעולה לתשלום הקנס, מה שמביא את קורבנות העבירה למצב בו "לא יראו כסף אמיתי לעולם". לטענתו אין קשר בין סוגיית הטיפול הרפואי הלוקה בחסר לבין פקודת מאסר זו.

בין לבין, ניתנה החלטת בית המשפט לקבלת בקשת החנינה וזו הוגשה וסומנה **עי'7**.

הדין:

מאסר חלף קנס מעוגן בסעיף **47(ד) לחוק העונשין תשל"ז-1977**. מאסר זה הינו מאסר שהוטל במשפט פלילי כעונש בשל עבירה, במידה והקנס הכספי שהוטל על הנאשם כעונש לא ישולם.

כפי שקבע כבוד השופט עמית בע"פ 4919/14 **שמעון אזולאי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנוב, 2017):

"**עניינו של קנס הוא בענישה כספית, המגלמת מטרות של גמול, שיקום והרתעה. הקנס נעדר תופעות לוואי שליליות הנלוות למאסר, עלויות תפעולו נמוכות באופן יחסי לעלויות הכליאה, והוא מניב הכנסה לאוצר**"

המדינה. יתרונו ההרתעתי של הקנס מתבטא בעיקר בהטלתו בעבירות כלכליות ובעבירות שתכליתן הפקת רווח חומרי, והוא אמצעי המבטיח כי חוטא לא יצא נשכר משללו וכי הפסע אינו משתלם".

למאסר מסוג זה ישנן שתי תכליות המשולבות זו בזו, **הראשונה** שבהן הינה התכלית האכיפתית. מאסר חלף קנס הוא אמצעי לכפיית תשלום הקנס. הוא משמש אפקט מרתיע מפני אי ציות לעונש הקנס ונועד לסייע באכיפתו. תכלית **נוספת** הינה התכלית העונשית. ניתן לראות את הקשר שבין תשלום הקנס לריצוי עונש המאסר, שהרי המאסר משליך במישרין על גובה הקנס ומהווה לו תחליף, כמו כן חיזוק לכך ניתן לראות בדמות הפחתת תקופת המאסר בהתאם לתשלומים שבוצעו ולהפך- הפטרת החייב מחלקו היחסי של הקנס בהתאם לתקופת המאסר שביצע.

על פי סעיפים 43, 44 לחוק העונשין תשל"ז-1977, תקופת מאסר נכנסת לתוקף מידי החל מיום גזר הדין, לצד זאת קבע המחוקק כי בית-המשפט רשאי לדחות את מועד תחילת ביצוע עונש המאסר למועד אחר מיום גזר-הדין.

עוד הוסיף המחוקק, בסעיף 87 לחוק העונשין תשל"ז-1977, את האפשרות העומדת בפני בית המשפט לדחות את מועד ביצוע העונש למועד אחר. אפשרות זו קיימת לנו גם בעניינינו.

מעבר לקביעות אלו ניתן לראות, כי על פי המצב המשפטי דהיום, השגה על החלטת המרכז לגביית קנסות נעשית בדרך של הגשת עתירה לבג"ץ. בעניינינו עתירתו של הנאשם לא התקבלה. עוד נקבע בע"פ 4919/14 **שמעון אזולאי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2017) כי:

"המדינה חלקה על ההנחה כי הערכאה הפלילית היא המתאימה לבחינת החלטות המרכז, וטענה כי מדובר בהחלטות מנהליות המתקבלות כחלק מאכיפת רכיבים כספיים בגזר הדין, ועל כן יש להשיג עליהן במסלול המנהלי. המדינה הדגישה כי ההשגה השיפוטית יצירת הלכת גוסקוב לא נועדה להסמיך את בית המשפט הפלילי לעסוק בבחינה ערעורית של החלטות המרכז בנוגע לפריסת תשלומים, אלא נועדה ליתן זכות טיעון לחייב ולוודא קיומו של הליך הוגן בטרם יופעל צו מאסר חלף קנס נגדו..... בעניין גוסקוב לא נקבעה רשימה סגורה של מצבים בהם ניתן יהיה לפנות ב"השגה שיפוטית" לבית המשפט. אך הלכה זו לא נועדה להפוך את בית המשפט לפורום העוסק בענייני פריסה ודחייה של תשלומים, אלא נועדה להעלאת טענות מיוחדות שיש בהן כדי לעכב מח"ק: כך, למשל, אם לא ניתנה לחייב כל הזדמנות לבוא בדברים עם המרכז לגביית קנסות, או מקום בו הורתו של המח"ק היא בגזר דין שניתן זמן ניכר לפני כן, או כפי שהיה בעניין גוסקוב, שם החייב נעצר במפתיע על ידי המשטרה וללא כל התראה".

על כן ובעקבות הטעמים המיוחדים ומצבו הבריאותי הקשה של הנאשם, אני סבורה, כי יש מקום לדון בהחלטה לעיכוב ביצוע המאסר חלף קנס בעניינינו.

במהלך הדיון, הסנגור סקר את העובדות הקשורות למצב בריאותו הרופף של הנאשם, קודם כניסתו לכלא וביתר שאת את הידרדרות מצבו במהלך ריצוי עונשו ולאחר יציאתו את הכלא והיפנה לע"פ 2143/10 **אברהם שלום נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2011), בו צויין כי בית המשפט בעבר כבר קבע, כי **"אין זה ראוי להטיל קנס ומאסר תמורתו, שתכליתם האחת והיחידה היא תשלום הפיצויים"**. אוסיף כי בע"פ 4782/97 **בסימי נ' מדינת ישראל** (תקדין, 1997), נקבע כי **"אילו חפץ המחוקק בקביעת מאסר כאמצעי להבטחת תשלום הפיצויים היה עושה כן במפורש"**. בעניינינו הקנס והמאסר שהוטל תמורתו נועדו על מנת להביא את הנאשם לשלם את הכספים הנדרשים ובכך להביא גמול ותרופה שנגרמו ממעשיו הרעים.

אפנה למקרה דומה, בג"ץ 4854/15 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2015), מדובר במקרה בו התבקש בית

המשפט ליתן החלטה בגין עיכוב ביצוע מאסר חלף קנס, כמו כן הוגשה לנשיא המדינה בקשת חנינה מטעמי בריאות. כבוד המשנה לנשיאה רובינשטיין קבע כי אין להיעתר לבקשת ביטול המאסר מטעמי צדק וכתב כי **"אין לנו סמכות לבטל את פסק דינו של בית משפט השלום, היכול להשתנות אך בערעור או ככל שתינתן לגביו חנינה, ושני אלה הם מסלולים הפתוחים בפני העותר, אך לא בבית משפט זה"**. יחד עם זאת נקבע כי עיכוב הביצוע שנקבע בבימ"ש השלום יימשך בהסכמה עד להכרעה אם בחנינה ואם בערעור.

עוד אציין את ע"פ 4603/17 **דוד אדרי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנוב, 2017), בפס"ד זה הדיון בבקשה כלל דיון בנסיבותיו האישיות של הנאשם, במקרה המדובר נקבע כי **"אין מדובר בנסיבות אישיות חריגות אצל מי מהמבקשים שיש בהן כדי להשפיע על עיכוב הביצוע. בן דוד אמנם הצביע על בעיות בריאותיות מסוימות, אולם ככלל אין הן מצדיקות, כשלעצמן, את דחיית ביצועו של עונש המאסר"**.

בעניינינו מדובר במבקש בעל נסיבות בריאותיות כבדות אשר מקשות על ביצוע עונש המאסר וכן הופך את משימת הטיפול בנאשם למשימה שנראית כמשימה בלתי אפשרית בתנאי כליאה ופיקוח של גורמי שב"ס, דבר זה נלמד מסך המסמכים שהוגשו לעיוני בנוגע למצב בריאותו של המבקש בסמוך לכליאתו ואף עובר לשחרורו, כאשר אין מחלוקת לעובדה שמצב בריאותו הורע ואף שאין בידי לקבוע מהי עילת אותה ההרעה והאם היא תלויה בהעדר מתן טיפול סדיר (כפי שניסה הסנגור להצביע), איני יכולה להתעלם ממצבו כיום.

הוצגה בפניי בקשת החנינה שהוגשה לנשיא המדינה כבר למעלה משנה ומחצה, כאשר לאחרונה הועברה הבקשה לעיון בפני הגורם המוסמך אשר יבחן את אותה וייתן בה החלטה.

נוכח האמור לעיל ובשימת דגש על מצב בריאות גופו של הנאשם המבקש ונסיבותיו הקשות, הזמן הרב שחלף מאז מתן גזר הדין בענייניו והעובדה שבקשת חנינה כבר הוגשה זה מכבר, נראה לי כי המתנה נוספת, תוך מתן עיכוב ביצוע המאסר עד לתשובת הנשיא לאותה הבקשה, הינה נכונה בנסיבות העניין.

כמובן שבמהלך כך, על המבקש לעשות ככל שיכול על מנת לשוב ולבחון את האפשרות להסדיר את חובו אל מול מרכז הקנסות.

בשולי הדברים יש לומר, כי מונחת בפני שב"ס האפשרות, בהסתמך על סעיף 7 לחוק שחרור על תנאי להסדיר את שחרורו של האסיר על תנאי. סעיף זה מציג את האפשרות לשחרר על תנאי אסיר ממאסרו (לרבות מאסר בשל אי - תשלום קנס) לאחר שנשקלה חוות דעת רפואית בענייניו, במקרה בו מוטל כנגדו מאסר לתקופה של 3 - 6 חודשים. שחרור שכזה יהא למשך חצי שנה ויחודש במידת הצורך.

לפיכך ולאור כל האמור לעיל אני מורה על הארכת עיכוב ביצוע המאסר חלף הקנס ל- 180 ימים נוספים החל מהיום.

ניתנה היום, י"ט טבת תש"פ, 16 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.